

Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік
рәміздерінің 30 жылдығына арналған
**«МЕМЛЕКЕТТІК РӘМІЗДЕР ЖӘНЕ ҰЛТ
АРХИТЕКТУРАСЫ»**

атты халықаралық ғылыми конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ
30 наурыз 2022 ж.

МАТЕРИАЛЫ
международной научной конференции
**«ГОСУДАРСТВЕННЫЕ СИМВОЛЫ И НАЦИОНАЛЬНАЯ
АРХИТЕКТУРА»**
посвященной 30-летию Государственных символов
Республики Казахстан.
30 марта 2022 г.

MATERIALS
of the international scientific conference
«STATE SYMBOLS AND NATIONAL ARCHITECTURE»
dedicated to the 30th anniversary of the State symbols
of the Republic of Kazakhstan.
30 March, 2022

НҰР-СҰЛТАН
NUR-SULTAN

УДК 001
ББК 72
Қ.18

Қ.18 Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздерінің 30 жылдығына арналған «МЕМЛЕКЕТТІК РӘМІЗДЕР ЖӘНЕ ҰЛТ АРХИТЕКТУРАСЫ» атты халықаралық ғылыми конференциясының материалдары/Материалы международной научной конференции «ГОСУДАРСТВЕННЫЕ СИМВОЛЫ И НАЦИОНАЛЬНАЯ АРХИТЕКТУРА» посвященной 30-летию Государственных символов Республики Казахстан/ Materials of the international scientific conference «STATE SYMBOLS AND NATIONAL ARCHITECTURE» dedicated to the 30th anniversary of the State symbols of the Republic of Kazakhstan – Нұр-Сұлтан: Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ баспасы, 2022.– 306 б. - қазақ, орыс, ағылшын тілдерінде.

ISBN 978-601-337-649-3

Жинаққа ғалымдардың, докторанттардың, магистранттардың, студенттердің жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелеріне, сондай-ақ этноархитектура саласындағы ғылыми зерттеу нәтижелері және сәулет пен құрылыстағы жалпы проблемаларға арналған баяндамалары енген.

The proceedings are the papers of researchers, doctoral students, undergraduates and students on topical issues of natural and technical sciences and humanities also the results of scientific research in the field of ethnoarchitecture and general problems in architecture and construction.

В сборник вошли доклады ученых, докторантов, магистрантов и студентов по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук, а также результаты научных исследований в области этноархитектуры и общих проблем архитектуры и строительства.

**УДК 001
ББК 72**

ISBN 978-601-337-649-3

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2022**

**ЗАМАНАУИ ТАЛАПТАР НЕГІЗІНДЕ УНИВЕРСИТЕТ КАМПУСТАРЫНЫҢ
КЕҢІСТІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ**

Байдабеков А. К.

baidabekov_ak@enu.kz

т.ғ.д., профессор, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан Республикасы

Байжанова Ж. Б.

Zhazira79@mail.ru

т.ғ.к, доцент м.а. Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан Республикасы

Меліс Ж. Е.

jannurmelis123@gmail.com

Магистранты, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан Республикасы

Кампус – бұл өзін-өзі қамтамасыз ететін және біртұтас, экстравертті, қоршаған әлемге сенімді қарайтын утопиялық қауымдастықтың бір түрі.

*Паул В. Торнер, өнертану профессоры
Стэнфорд университеті*

Кез келген университеттің немесе колледждің аумағы жоспарлау және ұйымдастыру құрылымы жеке тәсілді және ерекше қатынасты талап ететін кез келген қала аумағының сәулет-ландшафтық ортасының маңызды және ерекше объектісі болып табылатыны сөзсіз. Бұл Кеңістіктік формациялар ішкі ережелерде тұжырымдалған және бекітілген кеңістігін қайта құрумен байланысты олардың аумағында қайта құру және жұмыс істеу принциптерінің болуымен ерекшеленеді. Бұл кеңістік ұйымның жеке басын қалыптастырады. Өзінің мәдени құндылықтарына назар аудару «өз» кеңістігінің жобасына қатты әсер етеді [1].

Соңғы уақытта кампус кеңістігін ұйымдастырудың және модернизациялаудың өзектілігін атап өтуге болады. Жобалау аумағындағы жоғары оқу орындары түрлі тақырып қырымен танылады. Жоспарлаудың мәні – университеттің барлық қызметтеріне қадамдық қол жетімділік, аумақтың бірыңғай стильдік шешімі болып табылады.

Білім беру ортасын жобалауда қолданылатын негізгі әдістер жүйелік-ландшафтық және экологиялық болып табылады. Абаттандыру – бұл инфрақұрылымды дамыту міндеттерін шешу ғана емес, сонымен қатар салауатты өмір салтының аумағы ретінде университеттің даму стратегиясында белгіленген ең қолайлы ортаны құру. Толығырақ талдау үшін біз тарих пен терминологияға жүгінеміз[2].

Кампус (ағылш. campus) латын өзінен шыққан («өріс», «ашық кеңістік» дегенді білдіреді) - университет қалашығы, барлық инфрақұрылымды қамтитын оқшауланған аумақ: ғимараттар мен құрылыстар кешені, оған оқу корпусы, зертханалар, кітапхана, спортзал, әкімшілік үй-жайлар, студенттік клуб, емхана, жатақханалар және т. б. кіреді. Оқу процесіне қажетті барлық нәрсені, сондай-ақ оның тұрғындарының өмір сүру, тамақтану, бос уақытын ұйымдастыру және басқа да әлеуметтік қажеттіліктерін ескере отырып, кампус әртүрлі компоненттерді уақыт пен кеңістікте дамып келе жатқан мәдени ландшафтың құндылық санатына біріктіретін микрокосмстың бір түрі болып табылады. Бұл жағдайда университет кампусының мәдени ландшафты белгілі бір зияткерлік ортаны қалыптастыру процесін білдіреді, онда өз кезегінде жеке қауымдастық өмір сүреді және дамиды [3].

Ауқымы мен мөлшері бойынша (осы оқу орнындағы оқушылар саны) университеттік кампустар бірнеше түрде болады:

– Қалалық ортадағы Микрокампус. Бұл кешеннің барлық қажетті функцияларын бір объектіге шоғырландыруды қамтиды (Бок кони университеті, Копенгагендегі Дизайн мектебі, Сколководағы Халықаралық бизнес мектебі, Мәскеу);

– Миникампус – бұл түрі классикалық университеттерге, жаңа университеттерге тән (бір университет — 2000-5000 студентке дейін);

– Классикалық тарихи кампус — сауда орындары мен колледждер жүйесі бар.

Тән мысал – Оксфорд. Колледж тарихи кеңістіктік схема түрінде: композицияның орталығы төртбұрышты аула болды, әдетте оның айналасында барлық функционалды көлемдер орналасатын болған;

– Макрокампус – үлкен құрылыс тығыздығымен және күрделі құрылымымен, әдетте бірнеше рет қайта құрылатын мүмкіндігімен ерекшеленеді. Уақыт өте келе, бағдарламаның өзгеруіне ұшыраған классикалық университеттер объектінің кеңеюі мен дамуының әсерінен осындай құрылымға келеді;

– Мегакампус. Бұл түрі жалпы әлеуметтік, инженерлік және көлік инфрақұрылымы бар бірнеше университеттерден (2-ден 10-ға дейін) тұрады — 220 000 адам (Мегакампус Гуанчжоу) [4].

Бастапқыда «кампус» термині алғаш рет XVIII ғасырда қолданылған. Сондықтан оның отаны – Америка.

Кампустарды абаттандыру кезінде қоғамдық кеңістікті толтыру. Кішігірім сәулет формалар (КСФ) және олардың функциялары, орналастыру әдістері. Жарықтандыру принциптері мен тәсілдері.

Университет қалашығының кеңістігін жоспарлау кезінде көріністің стилі мен жалпы тұжырымдамасына байланысты КСФ ерекше назар аудару керек: әр түрлі орындықтар, өнер нысандары ретінде қызмет ететін элементтер және тағы басқалар.

Техникалық жағынан да, эстетикалық тұрғыдан да КСФ - тың жобалануы және салынуы, олардың жобаның жалпы тұжырымдамасына қаншалықты үйлесімді және сәулеттік құрылымдар мен дизайн эстетикасына, жасыл кеңістікті біртұтас тұтастыққа біріктіру қаншалықты сәтті болатынына, сайып келгенде, кампус ландшафтының бүкіл көрінісі мен оның адамдарға тигізетін әсеріне байланысты болады.

Сондай-ақ, маңызды кезең – аумақты жарықтандырудың дұрыс және сауатты шешімі. Жарықтандыру жаяу жүргіншілердің кешкі уақытта жолдар мен аллеяларда қауіпсіз жүруін қамтамасыз етуге арналған, осылайша жайлы жағдай жасайды.

Кампустардың аумақтарын жарықтандыру кезінде сәндік функцияларды орындайтын жарықтандыру элементтерін де қарастырған жөн: ғимараттар, мүсіндер, жекелеген шағын сәулет формалары, көгалдандыру және гүлді безендіру элементтеріне әртүрлі жарықтандыру. Күндізгі уақытта жарықтандырудың барлық элементтері эстетикалық жағынан тартымды болуы керек екенін ескеру өте маңызды (мысалы, шағын сәулет формаларының рөлін ойнау).

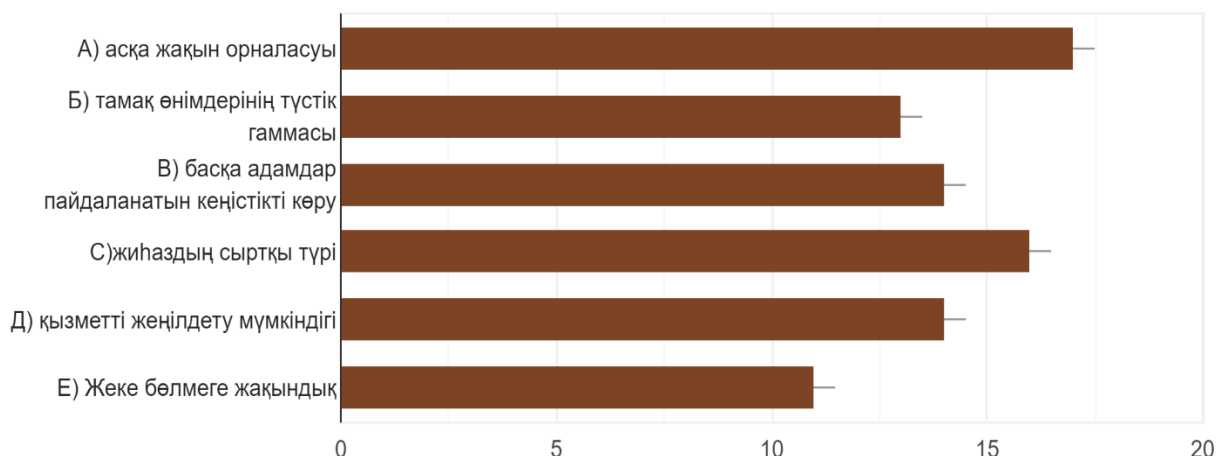
Жарықтандыру қондырғыларының барлық түрлері функционалдық мақсатын ескере отырып, бір-бірімен өзара іс-қимылда жұмыс істеуі тиіс. Тәуліктің кешкі уақытында кампустың келбеті жарықтандыру нысандарын, жарқылдың түсін және композициялық орналасуын дұрыс таңдауға байланысты [5].

Зерттеу барысында университет студенттерінің университетке тиесілі жатақханалардағы қоғамдық кеңістікті пайдалану, кеңістікті абаттандыру үрдісі бойынша прецеденттердің талдау нәтижелері келтірілді.

Л.Н Гумилев атындағы Еуразиялық ұлттық университет пен олардың жатақханаларына сандық талдау жүргізіліп, қолданыстағы қоғамдық кеңістіктерде қандай жобалар енгізіліп жатқанын талданды. Университеттің жатақханаларының қоғамдық кеңістігі олардың интерьер дизайн негізінде және дизайнерлердің пікірінше студенттерге ұнайтын стильде бағаланды.

Таудау сауалнама жүзінде өткізілді. Сауалнамаға әртүрлі категориялы студенттер қатысты. Бұл қоршаған кеңістікті оңтайлы абаттандырып қана қоймай болашақ дизайнерлік қабілеттілікті жетілдіреду үлесін дамытады.

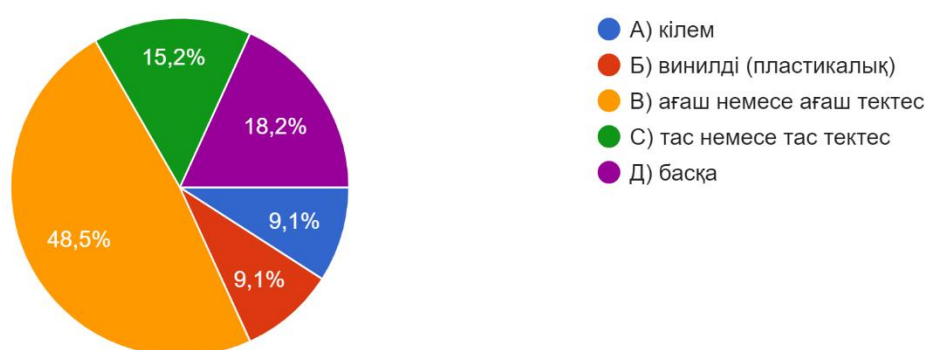
Жатақханадағы қоғамдық кеңістікті (қонақ бөлме, асхана, ас үй және т. б.) барынша қолдану аспектілерін қолданудың қаншалықты маңызды екенін келесі көрсеткіштер айқындайды.

Сурет.1 Жатақханадағы қоғамдық кеңістікті қолдану аспектілері

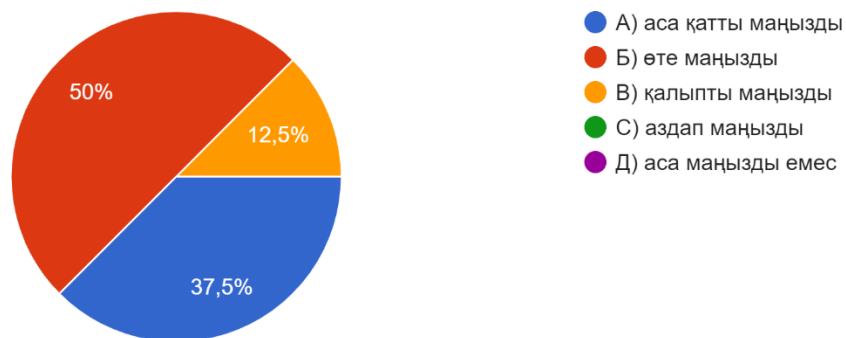
Келтірілген диаграмма бойынша қолданылатын кеңістіктің жеңілдету мүмкіншілігі, және эстетикалық маңыздылығы көрсеткіштің алдыңғы қатарында орналысқан (сурет.1). Соған байланысты, эстетикалық әсер ету, эргономикалық орналасу бұл жерде бірден-бір туындайтын мәселе болып табылады.

Сауалнама барысында университет қолданушыларға бірнеше вариантты жауаптар ұсынылды, соның бірі: бір экспериментте қатысушыларға жалпы кеңістікті, яғни қонақ бөлмені, кеңсені, ас үйді және т.б. пайдалануды ынталандыратын еден түрін таңдау керек болды, оларға еденнің, кілемнің, винилдің (пластиктің) бес нұсқасы ұсынылды, ағаш немесе ағаш тектес, тас немесе тас тектес және басқалар. Ең жақсы таңдау «ағаш немесе ағаш тектес» болды (48,5% жағдайда таңдалды) (сурет.2). Келесі таңдау «тас немесе тас тектес» материал болды. Ағаш едендер ламинатталған едендерге қатысты болуы мүмкін.

Сурет.2 Жалпы кеңістікті пайдалануға ықпал ететін еден түрі

Кеңістікті оның дизайны негізінде пайдаланудың маңыздылығын бағалауда диаграмма бойынша жауаптың 50% (өте маңызды) бірінші вариантқа көңіл аударды (сурет.3).

Сурет.3 Кеңістікте дизайн әсері

Айта келгенде, қоршаған ортаның ерекшеліктері жеке тұлғаның дамуына да, жалпы адамның қалыптасуына да әсер етіп, сол арқылы адамның өзі қалаған бейнеге көтерілуіне, яғни білім алуына жағдай жасайды. Адамды қоршаған объектілерден басқа, оның дамуы үшін жалпы өмір салтын, сондай-ақ адамның басқа адамдармен қарым-қатынасын ұйымдастыру сипатын анықтайтын нақты әлеуметтік-мәдени ортаның маңызы зор.

Қоршаған ортаның әртүрлі факторларының әсерін есепке алудың жеке тұлғаның психикалық дамуының механизмдерін түсіну және оның мақсатты түрде өзін-өзі өзгерту – тәрбиелеу іс-әрекетін ұйымдастыру үшін принципті маңызы бар. Білім беру ортасы – бұл тұлғаның жалпы тұлғасына да, оның жеке қасиеттеріне де қалыптастырушы әсер ету мүмкіндігі бар адамның әлеуметтік-мәдени ортасы.

Кампус өз мәні бойынша қала болып табылатын қазіргі әлемде әрбір аумақтың құрылымымен және жоспарлау шешімімен, дұрыс жеке көзқарас болуымен сипатталады.

Талдау негізінде кампустардың аумағын ұйымдастыру мен модернизациялаудың әр аспектісін жетілдіру өзекті мәселе болып табылады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Кропотова О. В. Особенности формирования жилых студенческих городков // Архитектон: известия вузов. 2005. № 10 (июль). URL: http://archvuz.ru/2005_2/35
2. Пучков М.В. Архитектура университетских комплексов. — Екатеринбург: Изд-во УрГУ, 2010.
3. Пучков М.В. Образовательные оффшоры // Архитектурный вестник УралНИИпроект РААСН. — 2010. — № 3.
4. Горохов В.А., Лунц Л.Б., Расторгуев О.С. Инженерное благоустройство городских территорий: Учеб. пособие для вузов / Под общ. ред. Д.С. Самойлова. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Стройиздат, 1971.
5. Campus and the City — Urban Design for the Knowledge Society / Edited by Kirstin Hoeger and Kees.

UDC 728.1.012

KEY FACTORS INFLUENCING HISTORICAL AND MODERN PROJECTS OF LOW-RISE HIGH-DENSITY RESIDENTIAL BUILDINGS

Ramazanova A. A.

ranelya14@gmail.com

Master's Student, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan